

ROZWÓJ

dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Poniedziałek, dnia 18 sierpnia 1919 roku.

Cena praconumeraty:
w Łodzi:
Kwartalnie Mk. 14.40
Miesięczn. „ 4.30
Za roznoszenie
70 fen. miesięcznie.
Z przes. pocztową:
Kwartalnie Mk. 19.50
Miesięczn. „ 6.50

Kalendarzyk:
Pon. 18. VIII Firmina.
Wt. 19. VIII Marjana i Rufina.
Sr. 20. VIII Bernarda Op.
Czw. 21. VIII Joanny Fremiót.

Redakcja
w Łodzi
Al. Kościuszki 41.
TELEFON 28.

Z Warszawy i z biur ogłosz. warsz. ogłoszenia do „Rozwoju” przyjmuje wyłącznie **Centralne biuro ogłoszeń nowego Związku prasy prowincjonalnej** — Zgoda № 1 w Warszawie.

WARNA OGŁOSZEN: Przed tekstem lub w tekście 2 marki, za tekstem 65 fenigów, nekrologi i marka za wiersz petitowy. **Drobne ogłoszenia** 10 fen wyraz. Najmniej 50 fen. Ogłoszenia zamiejscowe 10 procent drożej. **Artykuły** bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój”: w PABJANICACH u p. Groblińskiego, Nowe Rynek, Kiosk; w ZIERZU u p. Łacna, Kiosk.

Wojska polskie dotarły do Słuczy.

Warszawa, 17 sierpnia. (PAT.) Komunikat taktyczny gen. **Łęski** o wojskach polskich. Front litewsko-białoruski: Nieprzyjaciel koncentruje w dalszym ciągu rozbite swe wojska w rejonie Borysowa i Bobrujska, wzmacniając równocześnie te odcinki świeżo nadchodzącymi posiłkami. Na lewym skrzydle atakującego frontu zajęły nasze oddziały Bucław, Dołhinów i Rajsk, w kierunku Borysowa dotarły przednie nasze strażnice do Ziębina i Zamęczna. Na odcinku unieście bez zmiany. Zły stan dróg i ciągłe deszcze utrudniają pracę naszych wojsk.

Front wołyński: Pod naporem naszych silnych oddziałów wyparci bolszewicy wycofali się z Czernińowa i Michałkowic nad Horwniem na północ od Ostroga. Na północny-wschód od Równa nasze strażnice dotarły do rzeki Słuczy, wzięwszy Berezno. W okolicy Stepanja w lasach około Złotoliny i Trozszceńca wojska nasze rozbiły bandy bolszewickie. **Front galicyjski:** Nad Zbruczem i dalej na południowy wschód aż do Ostroga spokój. W zastępstwie szefa sztabu generalnego **Haller, pułk.**

Przedstawicielstwo Stowarzyszeń Rolniczych (SYNDYKATÓW) pod nazwą

KOOPERACJA ROLNA

Warszawa, ul. Kopernika 30.

Wzywa wszystkich **PP. Producentów towarów dostarczanych Stowarzyszeniem (Syndykatem) Rolniczym** o łaskawe zgłaszanie Swych ofert bezpośrednio do Kooperacji, której celem będzie zesrodkowanie wszelkich zakupów dla poszczególnych Stowarzyszeń w swoim ręku. Przy przesyłaniu ofert pożądanym byłoby przesyłanie okazowych próbek w celu urządzenia przy Kooperacji stałej wplaty tychże. W nadziei, iż akcja nasza dążąca do ujednostajnienia i ułatwienia stosunku pomiędzy producentami a odbiorcami rolnikami, znajdzie uznanie i gorące poparcie PP. Producentów oczekujemy rychłych rezultatów naszej odezwy.

Rozbrojone oddziały Reichswehru.

Katowce, 11 sierpnia. (PAT.) Wczoraj przybyli saperzy z Wrocławia i uruchomili elektrownię, dostarczając miastu światło. Pracownicy kolei elektrycznej otrzymali 10 proc. podwyżki

i tramwaje uruchomiono. Strajk górników trwa w dalszym ciągu. Wczoraj i w nocy dzisiejszej ludność miejscowa w Trzcinie i Cichowie rozbroiła oddziały Reichswehru.

O swoje krzywdy!

Przy sporządzaniu spisu członków administracji niemieckiej oraz wojskowych Niemców, którzy dopuścili się w obrębie powierzono Panu Prezesowi Okręgu sądowego pogwałcenia praw i zwyczajów wojennych, za co, zgodnie z art. 228 Traktatu z Niemcami, będą wyznaczeni do rąk polskich, kierować się należy zasadami następującymi:
Jakkolwiek na razie nie chodzi o ścisłe wykazanie inkryminowanych czynów i wyszczególnienie zebranych dowodów (co nastąpi później), to jednak rozumie się samo przez się, jedynie fakty, niezbitnie stwierdzone i zawierające niewątpliwie cechy pogwałcenia praw i zwyczajów wojennych, winne być brane pod uwagę. Uważa przeto p. prezes sądu apelacyjnego celowe zwrócenie się do Zarządów komunalnych, instytucji, zrzeszeń oraz poszczególnychywateli, wiadomo, że skutkiem nielegalnych rządzeń okupanta ucierpieli fabrykanci i przedsiębiorcy, którzy niewątpliwie zachowali w pamięci wypadki gwałtów i bezprawia, których doświadczyli przedstawiciele administracji okupacyjnej.
Pod pogwałceniem praw i zwyczajów wojennych rozumieć należy w oświeceniu prawa międzynarodowego: Zamachy na zdolność do pracy i na honor. Złe obchodzenie się z jeńcami. Zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, lub wynagrodzeniem niższym od przynależnego. Wszelkie pogwałcenie natury majątkowej za pomocą rekwizycji, dokonanych na potrzeby wojskowej i przy uwzględnieniu zasobów kraju, oraz potrzeb ludności.

Wszelkie nielegalne pobory pieniężne, kary i wymuszania.
Dla łatwiejszego zorientowania się podaje poniżej karnistyczne wyszczególnienie tych czynów, za które pociągnięcie do odpowiedzialności może mieć miejsce.
I. W stosunku do osób cywilnych:
Teroryzowanie ludności cywilnej.
a) nakładanie kar zbiorowych i stosowanie odpowiedzialności solidarnej za przekroczenia jednostek,
b) egzekucje masowe lub indywidualne, bez przeprowadzenia śledztwa sądowego,
c) egzekucje karne i strzelanina do bezbronnej ludności,
d) mordy, popełniane na własną rękę przez pojedynczych żołnierzy lub żandarmów,
e) katowanie ludzi: bicie po twarzy, kopanie, przywiązywanie do słupa, krzyżowanie, głodzenie, palenie żywcem etc.,
f) zakaz chodzenia po chodnikach i żądanie ukłonu dla oficerów,
g) nakładanie kar lub wywożenie za uchylenie się od sprawowania urzędów,
2. gwałcenie kobiet,
3. zmuszanie do nierządu, dokonywanie arbitralne rewizji lekarskiej.
4. Zmuszanie ludności cywilnej do robót na terenie działań wojennych.
5. Używanie ludności cywilnej, jako zastony przed pociskami,
6. strzały w celu prowokacji,
7. deportowanie i ewakuowanie masowe ludności cywilnej,
8. uprowadzenie z kraju podstępem lub siłą ludności cywilnej do robót przymusowych w Niemczech i w Austriji,
9. represje względem duchowieństwa.

10. rzucanie z aeroplanów bomb i strzałek na miejscowości nieobronione,
  11. wymuszanie łapówek,
  12. celowe szerzenie anarchii i bolszewizmu, rozdawanie broni, pobudzenie nienawiści rasowej etc.,
  13. mordowanie zakładników,
  14. nadużycia cenzuralne,
  15. bezprawne uwięzienie, lub wywożenie,
  16. ogładzanie ludności, zabieranie materiałów niezbędnych na ubrania, zabieranie surowców i maszyn i pozbawienie tem ludności zarobku.
- II. W stosunku do kombatanów:**
- 1) używanie gazów trujących i duszących,
  - 2) mordowanie jeńców, znęcanie się nad nimi, grabienie szpitali z narzędzi i pościeli,
  - 3) mordowanie i obdzieranie rannych,
  - 4) rozkazy niebrania żywcem do niewoli,
  - 5) ustrzeliwanie świadome szpitali, ambulanсів i personelu sanitarnego,
  - 6) zatrucie wód i studzien,
  - 7) stosowanie kul „dum dum” i innych zabronionych metod walki,
  - 8) bombardowanie miejscowości nieobronionych,
- III. W stosunku do rzeczy:**
- 1) wprowadzanie nowych podatków.
  - 2) wprowadzanie nowej waluty i nadużycia z tym związane, zmuszanie jednostek prywatnych, instytucji, gmin lub miast do zaciągania pożyczek,
  - 3) grabież i kradzież własności prywatnej,
  - 4) rekwizycje przedmiotów niepotrzebnych dla załogi konstytuującej w kraju, rekwizycje przedmiotów w granicach, przekraczających istotną możność kraju. Rekwizycje obrazów, dzieł sztuki, mebli, dywanów, wszelkich surowców, maszyn fabrycznych, transmisji, dzwonów i organów kościelnych, dachów etc.,
  - 5) niszczenie akt i archiwów gminnych, miejskich i państwowych.

- 6) niszczenie zabytków budownictwa,
- 7) palenie domów,
- 8) profanowanie kościołów i cmentarzy,
- 9) ściąganie kontrybucji pieniężnych w granicach, przekraczających potrzeby armii lub administracji,
- 10) rekirowanie bez wydania kwitów, wydania kwitów bez wymienienia sumy, lub też z sumami fikcyjnymi, uragliwymi napisami, wogóle wydawanie kwitów nieformalnych,
- 11) zarządzenia w celu niszczenia miejscowego przemysłu,
- 12) ustanawianie zarządów przymusowych na majątkach, obywateli polskich, oraz nadużywania przy tem praktykowane.

- 13) planowe niszczenie lasów państwowych, gminnych i prywatnych,
  - 14) sprzedawanie na wylom drzew przy szosach pod pretekstem, że są spróchniałe lub bez wszelkich pretekstów.
- Dokument ten podpisali: prezes Sobolewski i sekretarz Stankiewicz.
- Na zasadzie tego dokumentu wypada fakt taki opisać wyraźnie, najlepiej na maszynie, wymienić świadków i za pomocą swoich kooperatyw wystąpić do urzędu Prokuratorskiego w Łodzi, mieszczącego się w domu przy ul. Pańskiej № 115 (sąd okręgowy) pokój 54 od 9 do 12 rano. Skargi te trzeba nadesłać do dnia 25 sierpnia br.

w warszawskich kołach turystycznych i sportowych postanowiono założyć centralne Touring Club z siedzibą w Warszawie oraz z oddziałami po prowincjach.

Anglja i Persja.

Londyn, 15 sierpnia (PAT.) Nota urzędowa zawiadamia o porozumieniu się Anglii z Persją. Anglja odczuwa konieczność zabezpieczenia interesów angielskich, Persja potrzebuje pomocy Wielkiej Brytanii jako sąsiadującego mocarstwa zainteresowanego w losie Persji.

Zażądania Rumunji.

Nauen, 15 sierpnia. (PAT.) Wobec żądań ententy, aby Rumunja dostosowała się do zarządzeń, prasa rumuńska oświadcza, że ewakuacja terenów węgierskich może nastąpić dopiero wtedy, gdy będzie wybrany przez narząd, który da gwarancję wywiązania się z obowiązków przyjętych wobec Rumunji.

Jeszcze 300 lat powinni byli Czesi zostać przy Austrii.

Cieszyn, 17 sierpnia. Wychodzące w Berlinie „Lidove Nowiny” występują w wyzywającym sposobie przeciw przewod. komisji koalicyjnej w sprawie włoskiemu pułk. Tissiemu i atakują go z powodu rzekomych zbrodni polskich w Śląsku.

Wspomniane pismo denuncjuje ponadto pułk. Tissiego, wkładając mu w usta wyrażenie, użyte rzekomo przy jakiejś sposobności, że Czesi powinni być jeszcze 300 lat pozostać w niewolności austriackiej, ażeby nabyli trochę kultury. Zasadniczo pułk. Tissi miał rację — o użytych wyrażeniach — wątpliwym jest tylko czy proponowany przez niego okres czasu byłby dla Czechów wystarczający.

Historja i Geografja Polski.

Cieszyn, 17 sierpnia. (PAT.) Polskie towarzystwo pedagogiczne w Cieszynie wpadło na szczęśliwą myśl urządzenia w czasie ferii kursu geografji i historii polskiej dla nauczycieli ludowych, by nie tylko dać sposobność do uzupełnienia luk niewypełnionych w seminarjach nauczycielskich, lecz aby także zachęcić do dalszej pracy umysłowej. Na prelegenta geografji uproszono prof. uniwersytetu jagiellońskiego dr. Sawickiego, a na prelegenta do historii polskiej prof. gimnazjum w Cieszynie Popiołkę. Otwarcie kursu odbyło się we wtorek w seminarjum nauczycielskim męskim na Bobrku przy Cieszyńskim przy udziale 200 nauczycieli nie tylko polskich, lecz nawet niemieckich.

Stosunki pocztowe z Estonją.

(Od wł. korespondenta.)
Warszawa, 17 sierpnia. — Dyrekcja pocztowa w Estonji zwróciła się do polskiego Ministerstwa Poczt o nawiązanie stosunków pocztowych. dokonaniu tego, poczta polska dochodziłaby Rewla. Wymiana ograniczałaby się na razie listów, gazet, próbek i t. p. przesyłek.

Czy aż obcych potrzeba?

Paryż, 17 sierpnia. (PAT.) Pociąg dyplomatyczny bezpośredni udający się do Warszawy wiezie specjalną misję lekarską celem zbadania stanu tyfusu oraz innych chorób epidemicznych, aby przeszkodzić rozszerzeniu się tych chorób do Europy zachodniej. W misji biorą udział amerykański pułkownik Cuning, lekarz dr. Beecham, angielski lekarz dr. Buchanan i włoski lekarz Castellani.

„Gazeta Rzemieślnicza”.

Warszawa, 17 sierpnia. (PAT.) Celem utworzenia silnego, społecznie i gospodarczo silnego związku rzemieślniczego, powołanego do odegrania ważnej roli politycznej we wszystkich zagadnieniach dotyczących miast Polski, zawiązało się w Warszawie centralne towarzystwo rzemieślnicze z własnym organem prasowym „Gazeta Rzemieślnicza”, która jako tygodnik ma w najbliższych dniach zacząć wychodzić.

Hiszpanja przystąpiła do Ligi.

Nadryt, 17 sierpnia. (PAT.) Król podpisał ustawę o przystąpieniu Hiszpanji do Ligi Narodów ze wszelkimi postanowieniami poszczególnymi traktatu wersalskiego odnoszącymi się do organizacji pracy.

Czy litować się nad Niemcami?

(Od własn. koresp.)

Paryż, 17 sierpnia. — „Journal de Debats” wstępuje ostro przeciwko tym z koaliantów, co teraz miękną dla Niemców i Austrii, okazując im jakąś tkliwą litość. Autor artykułu przypomina niedawne drapięstwa niemieckie i kończy swój artykuł:

Austria i Niemcy żyły tylko tem, co zrabowały — czyż ten rabunek miały im ująć bezkarnie? Czyż tym narodom nie mieliby zwrócić

tego wszystkiego, co im zrabowali? Czyż nie zrabowali nieraz wieśniakowi ostatniej jego krowy, kozy czy nawet kury? Zabierzcie im więc teraz choćby ostatnią krowę, kozę czy kurę i oddajcie je ich prawym właścicielom i wynagrodźcie im choć w części ich krzywdy i nędze. Zadnej litości, żadnego współczucia, jeśli nie chcecie, aby Niemcy kpili z waszej naiwności!

Socjalistyczny minister niemiecki przeciw prawu strajku.

Wiedeń, 17 sierpnia. Wypadkiem dnia jest doniesienie z Berlina tej treści, że niemieckie ministerstwo kolei (soc. Oeser) w okólniku z daty 9 bm. zwraca się w stanowczy sposób do urzędników kolejowych z powodu uchwały, zapadłej na zjeździe kolejarzy w Erfurcie w sprawie utworzenia jednolitej na całe Niemcy organizacji strajkowej kolejarzy.

Okólnik powiada między innymi: Propaganda strajku jest w chwili obecnej zbrodnią przeciw narodowi niemieckiemu. Jeżeli przeto urzędnicy dążą do utworzenia organizacji, która przy pomocy strajku ma wymusić spełnienie

ich osobistych żądań, to fakt ten musi ministerstwo jaknajostrożniej potępić. Prócz oburzenia słusznego, jakie wywołuje stanowisko pewnej części urzędników niemieckich, stwierdzić należy zasadniczo, iż agitacja strajkowa jest naruszeniem podstawowych obowiązków urzędnika, w następstwie czego ministerstwo zapowiada użycie przepisanych ustawą kar przeciw winnym.

Zatem socjalistyczny gabinet niemiecki czuje się na siłach o tyle, że może grozić wykonaniem kar za strajk. Jest to jeden z dalszych dowodów, jak szybko reorganizują się rzekomo czerwone Niemcy.

Jak się zakończy afera z Czechami.

(Od własnego korespondenta.)

Paryż, 17 sierpnia. — Rada „5-u” postanowiła, że w sprawie Śląska rozstrzygnie sama i o jak najprędzej. O powyższym postanowieniu Rady „5-u” delegacja polska została zawiadomiona notą z dnia 8 sierpnia. Dnia 11 sierpnia delegacja polska odpowiedziała umyślnym piśmie, w którym zaznacza, że postanowienie Rady „5-u” przyjmuje do wiadomości i wyraża nadzieję, że delegacja polska zostanie wysłuchana przez połączone komisje do spraw polskich i do spraw czesko-słowackich.

Zjazd w Cieszynie.

Cieszyn, 17 sierpnia. (PAT.) W dniu 19 bm. zjadą do Cieszyna delegacji polskich towarzystw nauczycielskich z całej Polski, aby tutaj na zachodnich kresach w prastarym grodzie piastowym odbyć 4 zjazd delegatów. Przybędą przedstawiciele szkół średnich i ludowych z Galicji, Królestwa i Poznańskiego. Poprzednie zjazdy w Krakowie, Piotrkowie i Warszawie zajmowały się sprawami czysto pedagogicznymi. Obecny zjazd cieszyński ma charakter czysto administracyjny. Głównym jego celem jest zaciśnienie węzłów zadzierżgniętych już pomiędzy poszczególnymi ciałami nauczycielskimi na ziemi polskiej. Obrady potrwać od 2—3 dni.

Izwolski zmarł.

Paryż, 17 sierpnia (PAT.) Były minister rosyjski spraw zagranicznych i były ambasador Izwolski zmarł w Paryżu.

Słuszne.

Paryż, 17 sierpnia. (PAT.) Wedle doniesień prasy, zaproponował jeden z przemysłowców amerykańskich Francji roczną opłatę w kwocie 1 miljarda franków za monopol tytoniowy, czyli o 200 milionów franków więcej niż wynosiły dotąd dochody z monopolu. Minister finansów nie przyjął propozycji.

Polska musi pracować.

(Od naszego korespondenta.)

Warszawa, 17 sierpnia. — Odjeżdżając Hoover dał posłuchanie kilku dziennikarzom i tak swoją rozprawę zakończył:

Kredyt ten Polska bezwarunkowo otrzyma. Zbawienie Polski jednak nie w kredytach, tylko we własnej pracy.

— Jestem przekonany — mówił H. Hoover — że jeśli polacy zabierają się do intensywnej pracy i rozumieją, tak inteligencja, jak robotnicy, iż dobrobyt da im tylko ich własna praca, to Polska w ciągu roku uzyska równowagę gospodarczą i nie będzie potrzebować żadnych kredytów.

Bardzo charakterystyczną odpowiedź dał p. Hoover przedstawicielowi „Warszawskiej Rieczy” na zapytanie, czy Rosja bolszewicka otrzyma pomoc w środkach żywnościowych.

— Opinia całego świata cywilizowanego ustaliła, że pomoc mogą otrzymać tylko ci, co pracują. Bolszewicy próżnują i niszczą środowiska pracy. Dlatego umierają z głodu... Nasi farmerzy na leniuchów pracować nie będą!

A u nas znów strajk.

Sosnowiec, 17 sierpnia. (PAT.) W Zagłębiu przygotowuje się strajk. Na kopalni hrabiego Renarda już zastrajkowano. Przybył tu poseł Malinowski, który brał udział w dzisiejszym wiecu.

Rozumne załatwienie sprawy.

Nauen, 15 sierpnia. (PAT.) Rokowania pojednawcze z robotnikami przemysłu metalurgicznego w Berlinie nie doprowadziły do rezultatu z powodu nadmiernych żądań robotników. Aby uniknąć bardziej ostrego konfliktu, obie strony zdecydowały się oddać sprawę w ręce ministra pracy celem polubownego jej załatwienia.

Turystyka w Polsce.

Warszawa, 17 sierpnia. (PAT.) Celem zorganizowania ruchu turystycznego w całej Polsce

Przygotowania do otwarcia teatru miejskiego w Poznaniu.

(Od własnego korespondenta.)

Poznań, 17 sierpnia. Teatr miejski poznański oddadzą niemy towarzystwu polskich artystów 1-go września. Kierownik teatru p. Janusz krząta się już gorliwie około wystawienia opery „Halki” i „Ślubów panieńskich” — Fredry. Próby odbywają się już na scenie teatru miejskiego. Niemcy z podziwem patrzą na artystów polskich i podziwiają ich grę, dotąd bowiem ci artyści nie raczyli nigdy zajrzeć do teatru polskiego.

Artyści niemieccy dla artystów polskich są uprzedzająco grzeczni. Sami obecnie mają zamiar przenieść się z muzą swoją do parku Zoologicznego.

Tymczasem w Poznaniu szykuje się wielka uroczystość otwarcia teatru polskiego, która odbędzie się prawdopodobnie 30 i 31 sierpnia.

Ciekawy dokument.

Poznań, 17-go sierpnia. Podczas zakładania fundamentu pod teatr miejski w Poznaniu, wmurowany został akt podpisany przez biorącego udział w tej uroczystości b. cesarza Wilhelma. W akcie tym cesarz zapewniał, że ręczy słowem cesarskiem, iż nigdy w tym budynku nie rozlegnie się słowo polskie. Kopją tego aktu znajduje się w magistracie poznańskim.

Rozwiał się jak puch zapewnienia i intencje potężnego cesarza wszechniemiec. Już dziś odbywają się próby, a za dwa tygodnie ze sceny popłynie mowa polska i pieśń polska nieśmiertelnego Stanisława Moniuszki.

Połączenie trzech sekcji oświatowych.

Dotąd w Łodzi Handlowcy polscy i Stow. kupców i przemysłowców polaków miały sekcje oświatowe, które działały każda przy swoim stowarzyszeniu, obecnie aby działać skuteczniej, obie te sekcje złączyły się w jedno, dobierając do siebie jeszcze świeżo powstałą sekcję Stow. drobnych kupców i przemysłowców.

Tym sposobem trzy te sekcje utworzą silną instytucję fachowego i ogólnego nauczania dla młodzieży pracującej w kierunku handlowym. Instytucja ta ma zamiar otworzyć na wstępie wieczorowe kursy buchalteryjne.

Pogrom żydów w Berlinie.

Berlin, 17 sierpnia (wł.) W zachodniej części miasta przyszło do wykroczeń antysemickich. Na ulicach miasta pojawiła się grupa ludzi z tablicą, wzywającą do czytania rewelacji pewnego antysemickiego organu. Ktoś z przechodniów usiłował tablicę tę usunąć. Przyszło do bójki, w czasie której padły strzały rewolwerowe. Są ciężko i źle ranni.

Policja zdecydowała się dopiero po dłuższych pertraktacjach wystąpić w obronie napadnętych.

Skandal erotyczny w niemieckiej arystokracji.

(Od własnego koresp.)

Monachjum, 17 sierpnia. — Dwudziestolatnia hrabianka Felicia Hohenthal, bliska krewna królewskiego rodu bawarskiego, uciekła z brukarzem w niewiadomym kierunku. Skandal ten wywołał w całej Bawarii niestychaną sensację.

KRONIKA.

— Na zjazd w Cieszynie.

Słyszeliśmy, że na zjazd do Cieszyna Stowarzyszenia łódzkie nauczycieli wysyłają swoich delegatów. W tym celu jeszcze dziś mają oni odbyć zebranie, aby nocnym pociągiem mogli już wyruszyć w drogę. I tak przybędą tam z opóźnieniem paru godzin. Wakacje i brak nauczycieli opóźniły wyjazd.

— Kursy dla odkażaczy.

Wydział Zdrowotności Publicznej przy Magistracie m. Łodzi organizuje w najbliższym czasie rozpocząć się mające 2-miesięczne kursa dla odkażaczy. Program wykładów przewiduje poza zasadniczymi pojęciami higieny wykłady o chorobach zakaźnych, zwalczanie tychże, dezynfekcję teoretyczną i praktyczną, dezynfekcję, t. j. odzyskanie, tępienie robactwa.

Nowo wstępujących do zawodu obowiązują wykształcenie 3-klas szkoły średniej polskiej, pracujących zaś już w zawodzie, a nie posiadających wymaganego wykształcenia, obowiązują piśmienne poręczenie, iż w przeciągu 6-ciu miesięcy braku swego wykształcenia uzupełnią i poddadzą się egzaminowi przed specjalną komisją.

— Wyzwolenie.

c) Wczoraj w sali Geyera odbyło się północne ogólne zebranie Stowarzyszenia spożywczego „Wyzwolenie”. Z odczytanych referatów dowiedzieli się zebrani, że „Wyzwolenie” liczy obecnie 1710 członków w czem 447 kobiet, oo-

siada 8 sklepów spożywczych, 2 herbaciarnie i piekarnię.

W dniu 1 stycznia 1919 r. towarów w składzie pozostało za 34,654 mk., sprzedano za 1,366,952 mk. i na 1 lipca pozostało w remanencie towarów za 46,778 mk.

W kasie na 1 stycznia r. b. pozostało gotówką 41,221 mk., wpłynęło 1,484,744 mk., wydatkowano 1,441,242 mk. i na 1 lipca pozostało 48.502 mk.

— Książka o żydach.

Teodor Jeske-Choiński puścił w ruch swoją nową książkę pod tytułem „Historja żydów w Polsce”. O żydach pisał często w feljtonach i broszurach. Właściwie pełną historję i psychologję żydów odkrył dopiero w tej nowej książce. Zaczął ją od końca państwa żydowskiego, a skończył na obecnej wojnie. Kto chce gruntownie poznać duszę żydów i ich cele, niech przeczyta tę książkę.

— Dom bankowy w Łodzi.

W dniu 26 sierpnia b. r. odbędzie się uroczyste otwarcie i poświęcenie lokalu zjednoczonych Instytucji, t. j. Banku Ziemi Polskiej w Lublinie w Łodzi i Domu Handlowego Józef Zeydler i S-ka w Lublinie, Oddział w Łodzi, mieszczących się przy ulicy Benedykta Nr. 7 na I-ym piętrze.

— Mapa Rzplitej Polskiej z nowymi granicami

pojawiała się na półkach księgarskich, czyniąc za doświadczonej potrzeby. Nowa mapa ukazuje granice zachodnie i północne, ustalone w traktacie pokojowym z Niemcami i uwidatnia obszary plebiscytowe, terytorjum woln. m. Gdańska, tudzież sporne obszary na Śląsku Cieszyńskim, Spiszu i Orawie etc. Na wschodzie mapa wciela już do Polski powiaty Białostocki, Bielski i Sokólski — wykreśliła linję graniczną w myśl projektów Komitetu Narodowego w Paryżu.

Do mapy dołączona jest broszurka, zawierająca przekład postanowień traktatu wersalskiego, dotyczących Polski.

Zgon Stanisława Czarnowskiego.

Parnas polski poniósł stratę wieką. Zmarł w Kaliszu artysta-rzeźbiarz dużej miary śp. Stanisław Czarnowski.

Łódź znała go bardzo dobrze. Czas jakiś bowiem tu pracował, otrzymał nawet pierwszą nagrodę na Wystawie higienicznej w Łodzi za medal, którym nagrodzono wystawców. Tu też wykończył kilka figurek, biustów i popiersi, między innymi „Antka”, którego model nabył redaktor naszego pisma, w trakcie gdy Czarnowski opuszczał Łódź i wyjeżdżał do Paryża na dalsze studia.

Urodzony w r. 1872 w Wieluniu, po ukończeniu nauk gimnazjalnych w Kielcach, przybył do Warszawy i tutaj pod kierunkiem Pyrowicza i Olesńskiego poświęcił się rzeźbie. W r. 1902 gwoli uzupełnieniu studiów, wyjechał do Paryża, gdzie pracował w słynnej akademii Cellaressiego. Ukończył ją w r. 1905 z medalem 1 klasy.

Najwybitniejszym dziełem Czarnowskiego był „Silacz”. Za pracę tę otrzymał pierwszą nagrodę od akademii sztuk pięknych w Petersburgu. Wielkie pochwały krytyki zyskała też jego „Kleopatra”.

W ostatnich latach robił drobne figurki w pozie siedzącej o charakterze portretowym, a między innymi i regenta księcia Lubomirskiego. Jedną z ostatnich prac jego był projekt pomnika dla Bartosza Głowackiego, który reprodukowaliśmy w „Tygodniku Ilustrowanym”.

Postać Bartosza została ujęta w szybki nbiegu z kosą w dłoni, stojąca na jednej nodze.

Zgasił w tym czasie, kiedy nad takimi zganami przechodził się do porządku dziennego. Pokój mu wieczny!

Teatr i sztuka.

Występ Móry Mrozińskiej.

Dziś w poniedziałek, dnia 18 bm. odbędzie się pierwszy gościnny występ Móry Mrozińskiej w zabawnej krotce z francuskiego p. t. „Moja córka”.

Jutro wznowienie „Panny służącej”, krotce Henequina, z niezrównaną Móry Mrozińską w roli tytułowej.

Lichwa mieszkaniowa.

(Nadesłano nam niniejszy artykuł, który podajemy z obowiązku bezstronności.)

I poczęli budować wieżę Babel, aby uchronić się od potopu! Miała ona sięgać po za chmury, a na niej mógł się pomieścić cały ród ludzki...

Byłoby dobrze, jak sądzą, ale chyba wtedy, gdyby podczas potopu spadały z nieba przepiórki pieczone, szynki, chleb i wino, albo, gdyby Ameryka dostarczała tych rzeczy wraz z szmalcem, na własnych okrętach.

Bóg wielki śmiał się z głupoty ludzkiej i aby przerwać daremny trud, pomieszał ludziom języki.

Tak głupota i zarozumiałość zostały ukarane. I przyszła wojna!

W Lublinie, 40,000 ludności liczącym, zebrało się na raz, wskutek okupacji austriackiej i zamienienie tego miasta na stoleczne dla okręgu okupacyjnego, z górą 100,000 mieszkańców.

Jużci lokali zabrakło — ceny mieszkań zostały wyśrubowały nadmiernie przez kamieniczników.

Zamiast ukrócić zdzierców, stworzono zarząd dla całej Polski duży zastęp urzędników, którym Skarb Państwa wypłaca grube sumy, aby pilnowały lichwy mieszkaniowej, kiedy można-by było oszczędzić Skarb Państwa i przelać tę czynność na sądy.

Leśnik czy katarzyniarz — właściciel fermy, lub fabrykant serów staje się teraz urzędnikiem instytucji walczącej z lichwą, nakłada czapkę z orzełkiem i decyduje o tem bezapelacyjnie, czy to jest lichwa mieszkaniowa, czy uczciwe wynajmowanie lokalu.

A że dziś wszystko jedzie na burżujów i kamieniczników, a nawet lokatorów, wypuszczających mieszkania, więc też i ten pan trzyma się tych samych zasad, które stają się dla niego ewangeliją urzędniczą.

Nie będziemy przytaczali tu łódzkich spraw, żeby nas nie posądzano o jakiś własny interes, ale damy kilka faktów arcycharakterystycznych z innych stron kraju.

W Warszawie panuje orgja mieszkaniowa. Za pojedynczy pokój umeblowany płacą do 200 marek miesięcznie.

Ale tych się nie ściga.

Za to zjawia się urzędnik do jednej pani z pretensją, że odnajęła komuś pokój duży ze światłem, meblami i usługą za 80 marek miesięcznie i to na jednej z pierwszorzędnych ulic.

Wobec tego taki pan od lichwy mieszkaniowej, robi protokół.

— Czy pan to uważasz za lichwę, pyta odnajmująca. Wszak daję usługę, meble i światło.

— Nie można brać więcej (!) za pokój nad 40 marek.

— Przecież ta pani żąda pokoju z usługą. — An wie ile dziś sługa kosztuje? Zechciej pan, panie, obliczyć spokojnie.

— Czy pan wyżywisz w Warszawie sługę za 6 marek dziennie?

— To niemożliwe — rzecze urzędnik.

— Ja liczę tylko 6 mk., prócz zasług 45 marek, które pobiera miesięcznie.

Jest nas w mieszkaniu dwie osoby, trzecia to siostra wynajmuje mieszkanie, a zatem trzecia część służącej, należy się pokryć z wynajmu lokalu. To wynosi 60 marek miesięcznie, więc za pokój i meble oraz światło liczą tylko 20 mk., a pan to nazywasz lichwą...

— Trudno moja pani, ja na to nic nie poradzę, tak Sejm zatwierdził...

— Nie wiem, czy tak Sejm zatwierdził, ale wiem tylko, że występować z takim oszczerstwem do ludzi nic nie winnych, nie wolno urzędnikowi państwowemu.

Odwoluję się do zdrowej opinii publicznej i pytam się, czy wolno ubliżać bez podstawy obywatelom polskim i to przez funkcjonariuszy tego państwa, na których utrzymanie składają się ci obywatele.

Drugi wypadek jeszcze jest zabawniejszy. Pod Łaskiem jeden z mieszkańców Łasku wynajął jako przedsiębiorca dwór, aby tam założyć lotnisko. Do lotniska zgłasza się pewien łaski urzędnik, który potrzebuje letniego mieszkania.

Przedsiębiorca pyta się ile ma mu wydzielić pokoi z zabudowań dworskich. Urzędnik żąda pięć pokoi. Konieczność i to dobrze umeblowanych.

Właściciel częstuje go trzema, aby mu nie były za kosztowne.

Urzędnik upiera się przy swoim, więc ugoda zostaje spisana ręką urzędnika, który ma wypłacić za czas letni 1,500 mk. za to mieszkanie umeblowane.

Po paru tygodniach urzędnikowi zrobiło się żal pieniędzy — skarży przedsiębiorcę o lichwę i uzyskuje taki wyrok, mocą którego — oprócz obciążenia komornego, jeszcze przedsiębiorcę karzą na 2,000 marek.

Proszę się tylko przekonać, czy nie zakrawa to wszystko na kpiny, bo rozumiem jeszcze gdyby chodziło tu o mieszkanie w mieście, gdyby należało do niezbędnych, ale przecież letnisko i to złożone z 5-u pokoi, to już co najmniej zbytek!

Wogóle tego rodzaju postępowanie bezwzględne w sprawie lichwy mieszkaniowej znowu kraj wprowadzi w te same kłopoty, co wprowadziła apro wizacja — bo przy tych warunkach kto zechce nowe domy budować?

A jeśli tych domów nie będzie przybywało, pewna liczba, to przyjdzie do tego, że olbrzymia część mieszkańców zostanie bez dachu! Boć przecie spodziewamy się powrotu naszej emigracji z Rosji i z krajów odległych.

Rząd zaś niema tyle pieniędzy, żeby za nie mógł domy budować, wreszcie przedsiębiorstwo to nie rentowałoby wcale wobec lichwy mieszkaniowej.

Jeżeli dziś urząd do ukrócenia lichwy mieszkaniowej nie pozwala brać wyżej za mieszkanie niż przed wojną — to dlaczegoż nie zapewni ten sam urząd wypłacania podatków i

procentów od obdłużonych domów — nie mażkaże stróżom brać przedwojennej pensji, a za wyprowadzić nieczystości i śmieci płacić tyle, co się płaciło dawniej.

Lokator — już potroił lub może i potroił kroć zwiększył swoje dochody, ale gdy mu potrosię 2 marki na mieszkaniu, w tej chwili skarży się do urzędu walki z lichwą.

Przecież jednej rzeczy wymagałoby się organów decydujących, to logicznego myślenia w sprawach doniosłych i ważnych.

Piszący te słowa nie posiada domu — jest również lokatorem i uważa, że nadzór w tym kierunku być musi, boć trzeba się chronić od wyzysku, ale niech-że ten nadzór będzie rozsądny.

Wypada ustanowić specjalną komisję, złożoną z obywateli, któraby rozpatrywała sprawy badając wszelkie okoliczności i decydując o konieczności i decydowanie w podobny sposób, jak dwa wypadki, które wyżej przytoczyliśmy, niemniej najmniejszego sensu.

Rafał Krajewski

Zarówno właściciele domów, jak lokatorzy zwracają się do marszałka sejmowego, względnie do Sejmu z pytaniami w sprawie stosowania obecnie obowiązującej ustawy o ochronie lokatorów.

Urzędowo komunikują nam, że wszystkie takie pytania pozostaną bez odpowiedzi, albowiem stosunki sporne, wynikające z najmu mieszkań, regulują sądy państwowe, względnie urzędy rom-mce spraw najmu.

DYREKCJA Kolei Elektrycznej Łódzkiej

zawiadamia pp. przełożone i przełożonych szkół średnich i początkowych, iż legitymacje uczniowskie, uprawniające do korzystania z ulgowej taryfy w pociągach K. E. Ł. winny być opatrzone fotografią, stemplem szkoły, podpisem przełożonego szkoły, oraz ostemplowane przez Zarząd K. E. Ł.

Stemplowanie matrikuł będzie się odbywać w biurze Zarządu K. E. Ł., ul. Tramwajowa 6, w dni powszednie pomiędzy godz. 9 i 1-szą. Po dniu 15. września r. b. matrikuły, nieostemplowane przez Zarząd K. E. Ł., uwzględniane nie będą.

1674-2

Dyrekcja Kolei Elektrycznej Łódzkiej.

A Meble, łóżka, materace, szafy, ołomane, kredensy, stół, krzesła, garnitur, lustra, biurko, fotel, tania sprzedam. Piotrkowska 225-3, 1 p. front. 5689-2

A Meble sprzedaje, szafy, łóżka, krzesła, stoły, kredensa, urządzenie restauracyjne i sklepowe. Piotrkowska 108, Przędziecki. 5781-7

A Otmangę dywanową, łóżka, szafę, tremo, stół, krzesła, tania sprzedam. Sienkiewicza 59-4, oficyna. 5562-sp.sp3

Do sprzedania narzędzia kowal-skie: miech, kowadło, bormaszyna i szrubsztak. Wiadomość: Łódź, Długa № 19, u dr. St. Plichty. 5649-2

Okazyjnie do sprzedania piat-forma rosyjska i 2 wózki ręczne. Wiadomość: ul. Przędzalniana № 89, wiadomość w składzie win. 5840-2

Brony sprężynowe własn. wyrobu, ze stali resorowej przedwojennej, niesłychanie silne, do sprzedania. Al. Kościuszki 41, u Wiśniewskiego. r-0

Człowiek zdolny, energiczny, który służył 10 lat w irmie bankowej poszukuje zajęcia inkasenta lub woźnego. Może złożyć kaucję. Oferty w Rozwoju dla „Władysława”. 5641-3

Kto wie gdzie się znajduje dziewczynka lat 11, blondynka, ubrana w palto zielonkawa, z gołą głową, wyszła z domu 14/8. Proszę zawiadomić rodziców: Ruda Pabjanicka, Ignacy Jaszczak. 5775-2

Majster ceglarski, będący do chwili ostatniej na niewymówionej posadzie i obeznany gruntownie w wszelkimi robotami wchodzącymi w zakres ceglarstwa, z odnośnem maszynami i fabrykacją dachówek falcowych, karpiołek, drenów i t. p. poszukuje odpowiedniej posady. Oferty proszę skierować pod adr. P. Peters, fabryka dachówek Braci Stencel, Tyniec, w Kaliszu 5755-3

Pokój umeblowany przy rodzinie, z gazowym oświetleniem, do wynajęcia 1 września dla chrześcijanina. Południowa 8 m. 6. 5732-5

Pokój umeblowany z elektrycznością do wynajęcia. Konstancynowska № 50 m. 12 li piętro, front. 5753-5

Poszukuję na I numer hypoteki 12000 mk. Słowiańska 6, gospodarz. 5753-5

Poszukuję służby do dzieci zaraz, lat mam 15, katoliczka. Chojny, ul. Mata 3-2. 5743-1

Potrzebna panienska do 2-choletniego chłopca i pomocy przy gospodarstwie. Zgłaszać się od 11-2 po poł. na Anny 50 m. 1. 5721-2

Skradziono czarnego, młodego psa, kołce łapek białe, pod brzuchem biały. Proszę o oddanie: ul. Rzgowska 90, w sklepie.

Wdowa lat średnich, inteligentna, łagodnego usposobienia, milej powierczowości, pragnęłaby poznać człowieka starszego, na stanowisku, delikatnego i łagodnego w obęjściu. Wnieść może 30,000 marek. Oferty pod „H. Sz.” w administracji. 5757-2

Wyzła młodego sprzedam. Dębowska 7 m. 15. 5817-1

Zagubiona dokumenty

Bolesław Groszkiewicz zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 5703-3

Fryderyk Benz zagubił paszport niemiecki wydany w Berlinie. 5744-3

Jakób Kowalski zagubił paszport niemiecki wydany w Strykowie. 5797-3

Kaliszko Leon zagubił książkę z kooperatywy państwowej. 5771-2

Kwantorska Berta zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 5749-3

Marja Masiak zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 5742-3

Spałka Roch zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 5702-3

Skradziono 2 paszporty rosyjskie wydane z gminy Łódź, na imię Jana Gelble i Karla Gelble. 5736-3

Teofil Jeziński zagubił książkę węglową wyd. za № 221. 5705-3

Tomczak Józef, Rokietnicki zagubił legitymację wyd. w Łodzi. 5709-3

Tomasz Antczak zagubił paszport niemiecki, wydany w Łodzi. 5705-3

Wójcicki Stanisław zagubił paszport niemiecki, wydany w Łodzi. 5705-3

Zygmunta Butal zagubił legitymację zapomogową wyd. z komitetu dla bezrobotnych. 5735-3

Zaginął paszport rosyjski z pieczęcią telem Dominikowi Komornickiemu wydany w Mroźnej powiatu brzezińskiego, o różnie ważne dokumenty. Zgłosić: ul. Fabryczna № 5.

Dr. Garliński

powrócił. 1875 5

Kupuje

RUBLE

srebrne.

Wiadomość w administracji „Rozwoju”. 648 1

Drobne ogłoszenia:

Kupno:

szponki stare, zużyte kupuje Administracja „Rozwoju”. 839-0

Parterowy domek na rozbiórkę kupię. Oferty pod „I. H.” składać w administracji „Rozwoju”. 5768-3

Wstążkę żelazną (Bandeisen) w starą i drut żelazny co najmniej 5 centymetrowej używany kupię w dużej ilości. Oferty z ceną proszę składać w „Rozwoju” pod „Żelazo”. 5444-0

Sprzedaj:

A.A.A.A.A. Obrączki srebne złote od 48 marek para, gwarancja za złoto 56 próby, pierścionki, kolczyki, zegary, zegarki, najtaniej. Jan Placiek, Brzezińska 10. 5662-8

AAA Meble!!! Najtaniej i najlepiej można kupić tylko w sklepie komisowo-meblowym Kalińskiego i Ciesielskiego, Aleje Tadeusza Kościuszki 59 (Spacerowa) przy Andrzeja. Polecamy meble nowe i używane, pojedyncze, oraz całkowite urządzenia. Wykonanie solidne, ceny niskie. 5507-wcp.np2

A. Otmangę, łóżka, stół, krzesła, szafę, tremo, sprzedam. Sienkiewicza 59 m. 4. 4991-pw2

Sklep kolonialno-spożywczy zaraz do sprzedania za cenę umiarkowaną. Długa № 155. 5772-3

Sklep do sprzedania kolonialny od zaraz. Wólczańska 139. 5778-2

Różne:

Akuszerka Marja Kubička przyjmuję. Ul. Piotrkowska № 199 m. 14. 5777-pw7

Buchalter z 5-letnią praktyką poszukuje posady buchaltera, lub też innej za kaucją do 5000 mk. Zgłoszenia składać do adm. Rozwoju pod „Przyjezdny”. 5746-5

Binokle (oprawa błyszcząca) zgubiono w piątek w południe park Sienkiewicza. Nagroda. Orła 16, Dąbrowska. 5747-1

Buchalter rutynowany poszukuje posady. Wólczańska № 198, Osinski. 5645-1

Chłopiec z 4-ro klasowym wykształceniem poszukuje biurowej pracy. ewentualnie przyjmie jakakolwiek. Oferty składać proszę w Rozwoju sub „Ewen-ualność”. 5722-1

Wdowa lat średnich, inteligentna, łagodnego usposobienia, milej powierczowości, pragnęłaby poznać człowieka starszego, na stanowisku, delikatnego i łagodnego w obęjściu. Wnieść może 30,000 marek. Oferty pod „H. Sz.” w administracji. 5757-2

Wyzła młodego sprzedam. Dębowska 7 m. 15. 5817-1

ŁAWKI

szkolne cztery dwu-osobowe sprzedam tania. Wspólna 140. Radogoszcz.